

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
з науково-педагогічної та навчальної роботи

_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організація туристсько-краєзнавчої роботи в школі

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма культурний туризм	Краєзнавство, екскурсознавство та історико-
вид дисципліни	вибіркова
	Форма навчання денна
	Навчальний рік 2023/2024
	Семестр 7
	Кількість кредитів ECTS 3
	Мова викладання, навчання та оцінювання українська
	Форма заключного контролю залік

Викладач: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

_____ (Капелюшний В. П.)

Протокол № 14 від «21» 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «25» 06 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії
_____ (Терес Н.В.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів системного уявлення про туристсько-краєзнавчу роботу у закладі загальної середньої освіти.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні періоди історії України, основні події і дати.
2. *Знати* основні етапи розвитку краєзнавчого руху, туризму та екскурсійної справи в Україні.
3. *Вміти* аналізувати процеси історичного розвитку України, становлення і розвитку краєзнавства, туризму та екскурсійної справи.
4. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни: Вступ. Освітнє краєзнавство як галузь загального краєзнавства, його роль у навчально-виховному процесі. Взаємозв'язок краєзнавства і туризму. Краєзнавство і туризм у системі навчально-виховної роботи школи. Основні напрями вивчення краю. Основні принципи організації, етапи створення та напрями діяльності шкільного музею. Позакласна туристсько-краєзнавчої роботи, її завдання і значення, зв'язок з навчальною роботою. Масові, групові, індивідуальні форми позакласної роботи. Організація і проведення багатоденних туристських походів. Позашкільна туристсько-краєзнавча робота.

4. Завдання (навчальні цілі): Метою курсу є підготовка студентів до самостійного проведення туристсько-краєзнавчої роботи у навчально-виховному процесі закладу загальної середньої освіти. У результаті вивчення курсу студенти повинні *засвоїти* форми і методи позакласної та позашкільної роботи, *вміти* організувати і проводити походи вихідного дня та багатоденні туристські походи, застосовувати на практиці (зокрема, в екскурсійно-туристичній діяльності) знання, отримані в процесі навчання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> форми взаємозв'язку краєзнавства і туризму.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>Бліц-опитування</i>	5%
1.2	<i>Знати</i> основні напрями вивчення краю.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>бліц-опитування</i>	5%
1.3	<i>Знати</i> роль краєзнавства і туризму у системі навчально-виховної роботи школи	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>реферат</i>	10%
1.4	<i>Знати</i> основні принципи організації, етапи створення та напрями діяльності шкільного музею.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота ЗМ I (тест)</i>	10%

1.5	Знати форми позакласної туристсько-краєзнавчої роботи.	лекція, робота	самостійна	бліц-опитування	5%
1.6	Знати форми позашкільної туристсько-краєзнавчої роботи.	лекція, робота	самостійна	контрольна робота ЗМ 2 (тест)	10%
2.1	Вміти здійснити самостійне історико-краєзнавче дослідження краю.		самостійна робота	бліц-опитування	5%
2.2	Вміти підготувати і провести екскурсію у шкільному музеї.	лекція, робота	самостійна	реферат	10%
2.3	Вміти підготувати і провести туристський похід вихідного дня.	лекція, робота	самостійна	залік	20%
2.4	Вміти організувати і провести багатоденний туристський похід.	лекція, робота	самостійна	залік	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)
Дисципліна запропонована у переліку на вільний вибір студентів.

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.4 – 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.6 – 10 балів/ 6 балів.
3. Бліц-опитування з тем ЗМ1 (2 опитування): РН 1.1, 1,2 – 10 балів/ 6 балів.
4. Бліц-опитування з тем ЗМ2 (2 опитування): РН 1.5, 2.1 – 10 балів/ 6 балів.
5. Реферат (ЗМ1): РН 1.3 – 10 балів/ 6 балів.
6. Реферат (ЗМ2): РН 2.2 – 10 балів/ 6 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів.
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння підготувати і провести туристський похід вихідного дня, організувати і провести багатоденний туристський похід.
- форма проведення заліку – усна або письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 3, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4 – 6.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 80 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 20 балів).

Змістовий модуль 1 <i>Краєзнавство і туризм у системі навчально-виховної роботи закладу середньої освіти.</i>		Змістовий модуль 2 <i>Організація і проведення туристських походів.</i>		Залік
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
<i>самостійна робота (2 бліц- опитування, реферат)</i>	<i>модульна контрольна робота (тест)</i>	<i>самостійна робота (2 бліц- опитування, реферат)</i>	<i>модульна контрольна робота (тест)</i>	
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі бліц-опитування на лекціях, оцінювання рефератів, модульних контрольних робіт.

На лекційних заняттях проводяться *бліц-опитування* (загалом 4 за семестр) щодо понять і визначень та іншого матеріалу, який студент має засвоїти в процесі опанування програмного матеріалу курсу. Правильна відповідь на одне запитання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час одного бліц-опитування – 5.

Реферати студент подає викладачеві не пізніше ніж за тиждень до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (орієнтовно до 20 жовтня) і Реферат 2 (орієнтовно до 25 листопада). Критерії оцінки реферату:

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція	9-10 балів;
2. обґрунтоване розкриття проблеми	7-8 балів;
3. тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування	5-6 балів;
4. реферат переважно компілятивного рівня	3-4 бали;
5. розкритий лише один окремих аспект теми	1-2 бали.

Теми рефератів з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю: ЗМ1 – початок вересня; ЗМ2 – перша декада жовтня.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться *модульні контрольні роботи (МК)*, зокрема, Контрольна робота ЗМ1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота ЗМ2 (остання декада листопада).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (залік) (4 завдання).

(від 1 до 10 балів за одне завдання)

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	10 балів;
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	9 балів;
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу	8 балів;
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	6-7 балів;
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	4-5 балів;
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	2-3 балів;
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, реферати).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48**

балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	30	30	40	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		лекції	самостійна робота
Змістовий модуль 1.			
<i>Краєзнавство і туризм у системі навчально-виховної роботи закладу середньої освіти.</i>			
1	Тема 1. Вступ. Краєзнавство і туризм у системі навчально-виховної роботи закладу середньої освіти. Форми туристсько-краєзнавчої роботи в школі.	2	2
2	Тема 2. Основні напрями вивчення краю.	6	6
3	Тема 3. Шкільний музей: основні принципи організації, етапи створення та напрями діяльності.	5	8
5	<i>Реферат з тем ЗМ1</i>		14
6	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)</i>	1	
Змістовий модуль 2.			
Організація і проведення туристських походів.			
7	Тема 4. Позакласна туристсько-краєзнавчої робота, її завдання і значення.	4	4
8	Тема 5. Організація і проведення багатоденних туристських походів.	8	8
9	Тема 6. Позашкільна туристсько-краєзнавча робота: завдання, значення, форми і методи.	3	4
12	<i>Реферат з тем ЗМ2</i>		14
13	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)</i>	1	
	ВСЬОГО	30	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Войтенко В. Теорія і практика шкільного краєзнавства // Краєзнавство. – 2000. – №1-2. – С.195-201.
2. Костриця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота: Навч. Посібник. – К., 1995.
3. Обозний В.В. Краєзнавство. Навчальний посібник-практикум. – К.НПУ, 2004.
4. Обозний В.В. Туристсько-краєзнавча практика у педагогічному вузі. Навчальний посібник-практикум. – К.НПУ, 2004.
5. Обозний В.В. Теоретико-методологічні засади краєзнавчо-туристичної роботи у позашкільних навчальних закладах / Основи еколого-натуралістичної освіти. – К., ВПЦ „Київський університет”, 2005. – С.466-487.
6. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К. 2006.
7. Правила проведення туристських походів, експедицій і екскурсій з учнівською і студентською молоддю // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – Вип.2 – К., 1994. – С.83-96.
8. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. – К., 2011.

9. Редіна В. Краєзнавча пошукова діяльність учнів у позашкільному закладі. – Географія та основи економіки в школі. – 2000. – № 1. – С. 34-35.
10. Тронько П.Т. Краєзнавство та туризм: проблеми взаємодії та співробітництва // Туристично-краєзнавчі дослідження. Випуск І. Ч.І. – К., 1998. – С.5-10.

Додаткова:

1. Гревс І. Місто як предмет краєзнавства (публікація С. Вакулишина) // Краєзнавство. – 2000. – № 1-2. – С.81-82.
2. Грінченко Г.Г. Усна історія: методичні рекомендації з організації дослідження: Для студ. і аспірантів. – Х., 2007.
3. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008.
4. Журило А.М. Матеріали до занять гуртка «Пішохідний туризм». – Черкаська районна станція юних техніків. 2008.
5. Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи: Наук. збірник. – Кам.-Подільський, 2002.
6. Кривоустов С.М, Скриль І.А. Методичні поради організаторам змагань юних туристів – краєзнавців з екологічного та географічного краєзнавства. – Харків: облСЮТур, 2003.
7. Орієнтовні навчальні програми туристсько-краєзнавчих об'єднань учнівської молоді. За заг. ред. Штангея Ю.В., – К., ІЗМН, 1996.
8. Пересадько В.А, Борисенко Л.Я. Шкільний словник-довідник з картографії й топографії. – Харків: Видав. гр. “Основа”, 2004. – (Бібліотека журналу “Географія”).
9. Програма для туристсько-краєзнавчих гуртків позашкільних закладів (кол. укладачів; за ред. Омельченка. Д.Г., – К., ІЗМН, 1996.
10. XII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Освітнє краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича (6–7 жовтня 2011 року). Збірник матеріалів. – Івано-Франківськ, 2011.